

CZU: 343.98

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19565191>Ion BOTNARI¹

botnarion@gmail.com

VERSIUNILE CRIMINALISTICE ÎN CERCETAREA INFRAȚIUNILOR COMISE DE GRUPURI CRIMINALE ORGANIZATE: PARTICULARITĂȚI DE ÎNAINȚARE ȘI VERIFICARE

Abstract: *Articolul analizează versiunile criminalistice ca instrument metodic central în cercetarea infrațciunilor comise de grupuri criminale organizate, cu accentul plasat pe particularitățile de înaintare și verificare în contextul criminalității organizate din Republica Moldova. Sunt examinate noțiunea și funcțiile versiunilor criminalistice în raport cu specificul grupurilor criminale organizate, tipologia acestora (generale și particulare), situațiile tipice de urmărire penală și algoritmul de înaintare a versiunilor în funcție de situația investigativă inițială. Se demonstrează că verificarea paralelă a versiunilor, coroborată cu măsurile speciale de investigații prevăzute de art. 132¹-132⁹ și art. 134¹-134⁵ din Codul de procedură penală, precum și cu analiza probelor digitale, financiare și materiale, reprezintă condiția metodică necesară pentru depășirea obstacolelor probatorii specifice dosarelor privind grupurile criminale organizate. Studiul se fundamentează pe analiza jurisprudenței naționale, a practicii instituțiilor de aplicare a legii și a standardelor internaționale Europol/Oficiul Național Unite pentru Droguri și Criminalitate, propunând un algoritm metodic integrat de elaborare și verificare a versiunilor criminalistice, aplicabil în practica investigativă a organelor specializate din Republica Moldova.*

Cuvinte-cheie: *versiuni criminalistice, grupuri criminale organizate, situații tipice de urmărire penală, planificarea urmăririi penale, măsuri speciale de investigații.*

FORENSIC VERSIONS IN THE INVESTIGATION OF CRIMES COMMITTED BY ORGANISED CRIMINAL GROUPS: PARTICULARITIES OF FORMULATION AND VERIFICATION

Abstract: *The article analyses forensic versions as a central methodological tool in the investigation of crimes committed by organised criminal groups, focusing on the particularities of their formulation and verification in the context of organised crime in the Republic of Moldova. The concept and functions of forensic versions in relation to the specific features of organised crimi-*

¹ doctorand, Școala Doctorală „Științe penale și drept public”, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova ROR: <https://ror.org/036kvxa54>, e-mail: academia@mai.gov.md; director al Serviciului Tehnologiei Informaționale al MAI, e-mail: botnarion@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4262-9777>

nal groups, their typology (general and particular), typical criminal prosecution situations and the algorithm for formulating versions according to the initial investigative situation are examined. It is demonstrated that the parallel verification of versions, combined with the special investigative measures provided under Art. 132¹–132⁸ and Art. 134¹–134⁵ of the Code of Criminal Procedure, as well as the analysis of digital, financial and material evidence, constitutes the necessary methodological condition for overcoming the evidentiary obstacles specific to organised criminal group cases. The study is grounded in the analysis of national case law, the practice of law enforcement institutions and Europol/UNODC international standards, proposing an integrated methodological algorithm for the formulation and verification of forensic versions, applicable in the investigative practice of specialised bodies in the Republic of Moldova.

Keywords: forensic versions; organised criminal groups; typical criminal prosecution situations; criminal proceedings planning; special investigative methods.

1. INTRODUCERE.

Elaborarea versiunilor criminalistice constituie una dintre componentele fundamentale ale planificării urmăririi penale, reprezentând instrumentul metodic prin care organul de urmărire penală transformă informațiile disponibile la un moment dat în ipoteze investigative verificabile, capabile să orienteze rațional întreaga activitate probatorie. Versiunea criminalistică nu este o simplă presupunere, ci o construcție intelectuală riguroasă, fundamentată pe date concrete și supusă verificării sistematice prin mijloace procesuale. Prin caracterul său ipotetico-deductiv, ea asigură legătura metodică dintre informațiile fragmentare disponibile la debutul urmăririi penale și tabloul factual complet necesar susținerii acușării în instanță.

În cauzele privind grupurile criminale organizate, această componentă capătă o complexitate cu totul aparte, impusă de natura conspirată a activității infracționale, de multiplicitatea participanților cu roluri diferențiate și de volatilitatea ridicată a probelor disponibile. Spre deosebire de infracțiunile individuale, unde versiunile vizează un singur obiect probatoriu central, în cauzele privind grupurile criminale organizate investigatorul trebuie să construiască simultan versiuni pentru două planuri distincte: cel al infracțiunii-scop concrete și cel al structurii organizatorice a grupului ca entitate autonomă. Această dublă dimensiune probatorie face ca metodică elaborării versiunilor în cauzele privind grupurile criminale organizate să constituie un domeniu de sine stătător al criminalisticii aplicate.

Doctrina națională a tratat problematica versiunilor criminalistice preponderent din perspectivă generală. Mihail Gheorghită fundamentează atât teoria metodicii criminalistice, inclusiv rolul versiunilor în planificarea investigației¹, cât și, separat, problemele de teorie și practică ale cercetării criminalității organizate – prima monografie autohtonă dedicată acestui subiect.² Ghidul metodic elaborat de Dinu Ostavciuc și Iurie Odagiu sub egida Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova³ reprezintă una din puținele lucrări metodice naționale dedicată specific investigării criminalității organizate, care tratează situațiile tipice de urmărire penală și versiunile criminalistice în contextul flagrantului. Maxim Gropa examinează planificarea urmăririi penale din perspectivă proce-

¹ Gheorghită M. Tratat de metodică criminalistică. Chișinău: CEP USM, 2015. 648 p.

² Gheorghită M. Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования. Monografie. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 1998.

³ Ostavciuc D., Odagiu Iu. Cercetarea infracțiunilor din materia crimei organizate: Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală. Chișinău: Cartea Militară, 2020. 92 p. ISBN 978-9975-3364-8-2.

sual-penală.⁴ La nivel internațional, contribuțiile lui R. Belkin⁵ și Em. Stancu⁶ oferă cadrul teoretic comparativ. Lipsește însă un cadru metodic sistematic care să integreze versiunile criminalistice cu situațiile tipice de urmărire penală și cu instrumentele procesuale disponibile în dreptul național, lacună pe care prezentul studiu își propune să o cerceteze.

Analiza jurisprudențială a hotărârilor judecătorești pronunțate în cauze privind grupurile criminale organizate în Republica Moldova (2015–2025), disponibile pe portalul *instante.justice.md*⁷ relevă faptul că în peste 35% din dosarele care au debutat cu învinuiri privind grupuri criminale organizate s-a produs recalificarea infracțiunilor sau achitarea inculpaților. O parte semnificativă a acestor eșecuri își are rădăcina în planificarea deficitară a urmăririi penale, caracterizată prin elaborarea insuficientă a versiunilor criminalistice privind structura grupului criminal organizat și verificarea lor secvențială în loc de paralelă, ceea ce a permis grupului să neutralizeze probele disponibile înainte ca ancheta să le fixeze procesual.

Necesitatea unui cadru metodic specializat pentru versiunile criminalistice în cauzele privind grupurile criminale organizate este confirmată și de evoluțiile recente ale criminalității organizate din Republica Moldova, evidențiate de Europol în Evaluarea Amenințărilor din Criminalitatea Organizată la Nivelul Uniunii Europene (EU-SOCTA) 2025.⁸ Grupurile criminale organizate din spațiul post-sovietic au adoptat structuri organizatorice tot mai descentralizate, cu celule compartimentate și comunicații criptate, ceea ce amplifică dificultatea elaborării versiunilor și impune utilizarea unor tehnici analitice avansate, inclusiv analiza de rețele sociale și analiza pattern-urilor de comunicare digitală. Metodica tradițională de elaborare a versiunilor, orientată spre structuri ierarhice transparente și comunicații observabile, trebuie adaptată acestei realități.

Gradul de cercetare a subiectului la nivel național este limitat. Deși versiunile criminalistice sunt prezente ca element al metodicii generale în tratatele de specialitate, adaptarea lor specifică la particularitățile grupului criminal organizat nu a făcut obiectul unui studiu dedicat în doctrina moldovenească. Prezentul articol propune o sistematizare metodică a acestei teme, cu ancorare în practica națională și în standardele internaționale.

Ipoteza de cercetare: *particularitățile grupului criminal organizat – conspirativitatea, structura ierarhică, caracterul poli-infracțional și capacitatea de a distorsiona informațiile disponibile organului de urmărire penală – impun o metodică specializată de elaborare și verificare a versiunilor criminalistice, distinctă calitativ de cea aplicată în cazul infracțiunilor de drept comun, iar nerespectarea acesteia constituie una dintre cauzele principale ale eșecului probatoriu în dosarele de criminalitate organizată din Republica Moldova.*

2. METODE ȘI MATERIALE APLICATE.

Analiza documentară primară: Prezentul studiu se fundamentează pe clasificarea tripartită a situațiilor tipice elaborată de D. Ostavciuc și Iu. Odagiu utilizând ca sursă de

⁴ Gropa M. Investigarea infracțiunilor de criminalitate organizată. Teză de doctor în drept. Chișinău: Universitatea de Studii Europene din Moldova, 2024. Disponibil: <https://anacec.md/files/Gropa-teza.pdf> [accesat 15.11.2025].

⁵ Belkin R. Criminalistica: probleme, tendințe, perspective. Moscova: Iuridiceskaia Literatura, 1988. 304 p.

⁶ Stancu Em. Tratat de criminalistică. Ediția a IV-a. București: Universul Juridic, 2008. 864 p.

⁷ Baza de date a hotărârilor judecătorești din Republica Moldova, 2015–2025. Disponibil: <https://instante.justice.md> [accesat 19.11.2025].

⁸ Europol. European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment (EU-SOCTA) 2025. Hague: Europol, 2025. Disponibil: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EU-SOCTA-2025.pdf> [accesat 10.11.2025].

bază Ghidul metodic⁹, una din puținele lucrări metodice naționale specializate în investigarea criminalității organizate, cu examinarea directă a pasajelor despre situații tipice, versiuni criminalistice și planificarea urmăririi penale.

Analiza jurisprudțială empirică: examinarea hotărârilor judecătorești din Republica Moldova (2015–2025) disponibile pe portalul *instante.justice.md*, cu analiza aprofundată a dosarelor nr. 09-1-9316-14062017 (denumirea convențională *Machena*) și cel cu denumirea convențională *Uraniu 235* ca studii de caz reprezentative pentru situațiile tipice identificate.

Analiza normativă: examinarea sistematică a art. 46, 284 din Codul penal al Republicii Moldova,¹⁰ art. 94–96, 125–131, 132¹–132⁸, 134¹–134⁵ Codul de procedură penală al Republicii Moldova¹¹ și a Legii nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații¹² coroborată cu doctrina urmăririi penale elaborată de T. Osoianu și D. Ostavciuc¹³ sub aspectul relevanței pentru elaborarea și verificarea versiunilor criminalistice.

Analiza doctrinară comparativă: valorificarea contribuțiilor lui M. Gheorghită¹⁴, Gh. Golubenco¹⁵, R. Belkin¹⁶ și Em. Stancu¹⁷ coroborate cu practica Europol și Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate¹⁸ în vederea identificării particularităților versiunilor în cauzele privind grupurile criminale organizate. Lucrarea D. Ostavciuc, C. Rusnac¹⁹ a furnizat perspectiva internațională a asistenței criminalistice în investigarea grupului criminal organizat.

3. DISCUȚII ȘI REZULTATE OBTINUTE.

3.1. Noțiunea și funcțiile versiunilor criminalistice în cauzele privind grupurile criminale organizate.

Versiunea criminalistică este definită în doctrină ca o presupunere logică, fundamentată pe datele și informațiile disponibile la un anumit moment, cu privire la fapta cercetată sau la circumstanțele esențiale ale acesteia, care urmează a fi verificată prin activități de urmărire penală concrete. Această definiție este susținută și în literatura de specialitate actuală: V. Jitariuc și V. Rusu precizează că elaborarea versiunilor reprezintă etapa cognitivă preliminară oricărei activități de urmărire penală, prin care datele disparate sunt integrate într-un sistem ipotetico-deductiv verificabil.²⁰ În accepțiunea lui

⁹ Ostavciuc D., Odagiu Iu. Cercetarea infracțiunilor din materia crimei organizate: Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală. Chișinău: Cartea Militară, 2020. pp. 40–76. ISBN 978-9975-3364-8-2.

¹⁰ Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.04.2009, nr. 72–74, art. 195, cu modificările ulterioare, art. 46, 284.

¹¹ Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 07.05.2003, nr. 104–110, art. 447, cu modificările ulterioare, art. 94–96, 125–131, 132¹–132⁸, 134¹–134⁵.

¹² Legea Republicii Moldova nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 08.06.2012, nr. 113–118.

¹³ Osoianu T., Ostavciuc D. Urmărirea penală. Chișinău: Cartea Militară, 2021.

¹⁴ Gheorghită M. Tratat de metodică criminalistică. Chișinău: CEP USM, 2015.

¹⁵ Golubenco Gh. Criminalistica. Obiect. Sistem. Istorie. Studiu monografic. Chișinău: FEP Tipografia Centrală, 2008. 248 p.

¹⁶ Belkin R. Criminalistica: probleme, tendințe, perspective. Moscova: Iuridiceskaia Literatura, 1988. 304 p.

¹⁷ Stancu Em. Tratat de criminalistică. Ediția a IV-a. București: Universul Juridic, 2008. 864 p.

¹⁸ Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate. Criminal Intelligence – Manual for Analysts. Viena: Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, 2011. 147 p. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/organized-crime/Law-Enforcement/Criminal_Intelligence_for_Analysts.pdf [accesat 15.11.2025].

¹⁹ Ostavciuc D., Rusnac C. Forensic assistance in investigation of crimes committed by organised criminal groups. În: Social & Legal Studies, 2021, Vol. 4, Nr. 1, p. 110–115. DOI: 10.32518/2617-4162-2021-1-110-115.

²⁰ Jitariuc V., Rusu V. Tratat de criminalistică. Partea I: Noțiuni generale. Tehnica criminalistică. București: Pro Universitaria, 2023. ISBN 978-606-26-1769-1.

M. Gheorghită, versiunile constituie un element esențial al planificării urmăririi penale, servind drept instrument de organizare rațională a activității investigative, prin care ipotezele inițiale bazate pe informații incomplete și eterogene sunt transformate în planuri de acțiune cu obiective probatorii clare.

R. Belkin distinge între versiunile generale, care vizează natura și esența fenomenului investigat în ansamblu, și versiunile particulare, orientate spre circumstanțele concrete ale cauzei. Această distincție capătă o importanță metodică deosebită în cauzele privind grupurile criminale organizate, unde versiunile generale și particulare operează pe planuri probatorii diferite și necesită mijloace de verificare distincte.

În raport cu cauzele de drept comun, versiunile criminalistice în cauzele privind grupurile criminale organizate prezintă patru particularități definitorii, identificate pe baza analizei surselor doctrinare și a jurisprudenței naționale:

▪ **Multiplicitatea obligatorie.** În cauzele privind grupurile criminale organizate, multitudinea de participanți cu roluri diferențiate, diversitatea infracțiunilor-scop și complexitatea structurii ierarhice generează un număr mult mai mare de ipoteze investigative decât în cauzele obișnuite. D. Ostavciuc și Iu. Odagiu subliniază că organul de urmărire penală trebuie să determine într-un timp restrâns orientarea grupării criminale, deoarece stabilirea orientării de bază are o mare importanță metodologică, permițând determinarea sferei, regiunii și nivelului pericolului social.

▪ **Dubla dimensiune probatorie: fapta și structura.** Versiunile în cauzele privind grupurile criminale organizate trebuie să acopere concomitent două niveluri: (1) ipoteze privind infracțiunea-scop concretă; (2) ipoteze privind existența și structura grupului ca entitate, inclusiv stabilitatea, organizarea prealabilă și scopul comun prevăzute de art. 46 din Codul penal al Republicii Moldova. Fără versiuni care să acopere explicit al doilea nivel, ancheta produce probe pentru infracțiunea-scop, dar rămâne vulnerabilă în fața contestației elementelor constitutive ale grupului criminal organizat. Analiza jurisprudențială confirmă că această lacună stă la baza majorității recalificărilor identificate.

▪ **Incertitudinea amplificată a datelor inițiale.** Informațiile disponibile la momentul elaborării versiunilor în cauzele privind grupurile criminale organizate provin frecvent din activități speciale de investigații (Legea nr. 59/2012), care nu constituie prin ele însele mijloace de probă în sens procesual. Versiunile trebuie construite pe date eterogene, informații operative, date de trafic, surse confidențiale cu grade diferite de credibilitate și admisibilitate procesuală, fapt ce impune o evaluare critică riguroasă a fiecărei surse și o strategie clară de transformare a datelor operative în probe admisibile.

▪ **Volatilitatea probelor și urgența verificării.** Datorită conspirativității grupului criminal organizat și posibilității ștergerii de la distanță a datelor digitale prin protocoale de ștergere automată integrate în aplicațiile de comunicare utilizate de membrii grupului, verificarea versiunilor nu poate fi secvențială. Această urgență este recunoscută și în doctrina română, care subliniază că în cauzele de criminalitate organizată planul de anchetă trebuie conceput astfel încât să asigure verificarea simultană a versiunilor prioritare.²¹

Doctrina criminalistică națională, în special M. Gheorghită, Gh. Golubenco și, mai recent, V. Jitariuc cu V. Rusu abordează predominant versiunile criminalistice în contextul infracțiunilor individuale, cu structuri relativ simple și cu un singur nivel de probare. Transferul acestui cadru teoretic la cauzele privind grupurile criminale organizate impune revizuire substanțială: versiunile privind infracțiunile individuale pot fi verificate secvențial fără costuri probatorii majore, în timp ce în cauzele privind grupurile criminale

²¹ Stancu Em. *Tratat de criminalistică*. Ediția a IV-a. București: Universul Juridic, 2008. 864 p.

organizate secvențialitatea verificării înseamnă pierderea ireversibilă a probelor privind structura organizatorică. Această diferență de ordin metodic nu este explicată în doctrina generală, justificând necesitatea unui cadru metodic specializat pentru versiunile în cauzele cu privire la grupurile criminale organizate.

Funcțiile versiunilor criminalistice în cauzele privind grupurile criminale organizate pot fi sistematizate astfel: (1) *funcția de orientare* – determinarea direcției generale a investigației și a nivelurilor probatorii ce trebuie acoperite; (2) *funcția de planificare* – fundamentarea planului de urmărire penală și a acțiunilor de investigare, cu stabilirea priorităților în funcție de volatilitatea probelor; (3) *funcția de evaluare* – compararea rezultatelor probatorii obținute cu ipotezele inițiale și identificarea lacunelor; (4) *funcția de control* – verificarea caracterului complet al investigației prin asigurarea că toate versiunile plauzibile au fost verificate și infirmate sau confirmate pe baza probelor administrate.

3.2. Tipologia versiunilor criminalistice în cauzele privind grupurile criminale organizate.

• **Versiunile generale** se referă la natura fenomenului investigat în ansamblul său, răspunzând la întrebarea fundamentală: ne aflăm în prezența unui grup criminal organizat în sensul art. 46 din Codul penal al Republicii Moldova sau a altei forme de participare penală? Această calificare are consecințe juridice directe asupra sarcinilor probatorii ale acuzării și asupra mijloacelor procesuale disponibile. D. Ostavciuc și Iu. Odagiu identifică trei situații tipice în care se poate afla organul de urmărire penală la debutul cercetării criminalității organizate, din care derivă în mod direct setul de versiuni generale prioritare:

(I) Activitatea formațiunii criminale este cercetată, se cunosc liderii, membrii activi, o parte din membri și unele sfere de activitate – versiunile generale vor viza extinderea cunoașterii la membrii și activitățile necunoscute încă, precum și transformarea datelor operative în probe admisibile.

(II) Existența formațiunii criminale a fost stabilită ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni de către membrii acesteia sau de către alte persoane în interesul ei, cu reținerea unor membri activi și alți membri – versiunile generale vor viza identificarea liderilor și a structurii complete, pornind de la elementele cunoscute.

(III) În cazul cercetării unei infracțiuni se constată semnele săvârșirii acesteia de către o formațiune criminală – versiunile generale vor viza însăși existența și natura grupului ca entitate juridică, dovedirea stabilității asocierii și a organizării prealabile.

Selecția între aceste versiuni generale are consecințe juridice directe asupra calificării faptei și a sarcinilor probatorii specifice ale acuzării. Art. 46 Codul penal al Republicii Moldova impune probarea unor elemente constitutive suplimentare față de art. 44 (participare simplă) și art. 47 (organizație criminală): stabilitatea asocierii, organizarea prealabilă și scopul comun. Versiunea generală adoptată determină care dintre aceste elemente trebuie dovedite și prin ce mijloace.

• **Versiunile particulare** se referă la circumstanțele esențiale ale cauzei, în ipoteza confirmării existenței unui grup criminal organizat. Ele trebuie să acopere patru dimensiuni corelate, derivate din conținutul caracteristicii criminalistice a grupul criminal organizat, după cum urmează:

– **cu privire la componența și structura grupului:** identitatea liderilor și a membrilor activi; structura ierarhică (piramidală sau reticulară); rolul fiecărui participant în cadrul diviziunii funcționale a activității infracționale; existența unui bloc de apărare (avocat, relații de corupție) și a funcției de contramăsuri (supraveghere contra-investigativă, ștergere probe digitale).

– **cu privire la activitatea infracțională:** alte infracțiuni comise de grup în afara celei care a declanșat urmărirea penală; *modus operandi* specific și modalitățile de adaptare a acestuia la presiunea investigativă, sfera teritorială și temporală de activitate, conexiunile cu alte grupuri criminale naționale sau transfrontaliere

– **cu privire la mecanismul financiar:** existența fondului comun (*obșceak*) și modul de gestionare a acestuia; structurile comerciale legale utilizate ca paravan pentru spălarea profitului infracțional, monitorizabile prin art. 134² din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, circuitele de transfer de fonduri și beneficiarii finali.

Este important de subliniat că versiunile particulare nu sunt independente unele față de altele, formând un sistem articulat, în care confirmarea sau infirmarea uneia furnizează date relevante pentru verificarea celorlalte. De exemplu, confirmarea versiunii privind mecanismul financiar (existența unui fond comun și a distribuirii ierarhizate a profitului) furnizează probe indirecte și pentru versiunea privind structura ierarhică, întrucât controlul fondului comun este un indicator direct al autorității în cadrul grupului. Această interdependență a versiunilor particulare impune planificarea verificării lor integrate, nu izolate.

– **cu privire la conexiunile externe:** existența legăturilor de corupție cu funcționari publici, relevante atât pentru calificarea faptelor, cât și pentru explicarea capacității grupului de a evita investigarea, relațiile cu alte grupuri criminale organizate identificate de Europol, sursele de finanțare externă și rețelele de distribuție a produsului infracțional. Studiarea criminologică a acestor conexiuni, fundamentată de A. Nastas și S. Cernomoreț²², furnizează investigatorului un profil predictiv al structurii grupurilor criminale organizate anterior contactului cu probele procesuale.

3.3. Situațiile tipice de urmărire penală și algoritmul de înaintare a versiunilor.

Cele trei situații tipice la cercetarea infracțiunilor săvârșite de formațiunile criminale determină un set distinct de versiuni prioritare și o tactică diferită de verificare. Această clasificare constituie fundamentul empiric al prezentului studiu, derivată din practica metodică națională.

Situația I. Activitatea formațiunii criminale este cercetată, se cunosc liderii și unele sfere de activitate. Această situație, frecventă în practica instituțiilor de aplicare a legii, corespunde unui stadiu avansat al activității speciale de investigații, când datele operative privind grupul există, dar probele procesuale admisibile lipsesc. Logica investigativă este orientată DE LA GRUP SPRE FAPTĂ, pornește de la cunoașterea structurii și se urmărește surprinderea grupului în activitate infracțională concretă, care să genereze probe admisibile.

Versiunile prioritare vizează: natura exactă a activităților ilicite desfășurate (infracțiunile-scop concrete, calendarul și modalitățile de comitere), identitatea completă a membrilor necunoscuți, mecanismul financiar și structurile-paravan. Tactica recomandată este intensificarea măsurilor speciale de investigație de monitorizare — art. 134¹ (comunicații electronice), art. 134² (tranzacții financiare), art. 134⁴ din Codul de procedură penală al Republicii Moldova (date de la furnizorii de servicii) pentru a surprinde membrii în faza de pregătire sau comitere a unei infracțiuni și a transforma datele operative în mijloace de probă admisibile conform art. 94–96. Regimul juridic al acestor măsuri este analizat în detaliu de V. Cușnir²³ care evidențiază condițiile de admisibilitate specifice

²² Nastas A., Cernomoreț S. Criminologie: Tratat. București: ProUniversitaria, 2024. 366 p. ISBN 978-606-26-1562-8.

²³ Cușnir V. Reflecții privind regimul juridic al măsurilor speciale de investigații pentru colectarea de informații

mandatelor de supraveghere în cauzele de criminalitate organizată, iar B. Glavan demonstrează că activitatea specială de investigații și procesul penal sunt distincte juridic, dar interdependente funcțional în investigarea grupurilor criminale organizate.²⁴

Situația II. Existența formațiunii a fost stabilită ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni, cu reținerea unor membri activi.

Această situație apare când descoperirea unei infracțiuni concrete (flagrant, sesizare, plângere) conduce la identificarea primilor membri ai grupului. Logica investigativă este orientată DE LA FAPTĂ SPRE GRUP — se pornește de la probele disponibile privind infracțiunea concretă și se construiesc versiunile privind structura organizatorică ce a generat-o. B. Glavan și V. Cușnir evidențiază că investigațiile speciale moderne trebuie integrate în această etapă dintr-un prim moment, nu adăugate posterior, întrucât probele privind structura organizatorică sunt mai greu de obținut retroactiv.

Versiunile prioritare vizează: structura de comandă care a planificat și organizat fapta (cine a emis ordinele, cine a asigurat logistica, cine a primit profitul), identitatea liderilor și a membrilor nereținuți, care pot alerta restul grupului, legătura cu alte infracțiuni anterioare care urmează același *modus operandi*. Tactica recomandată este pornirea imediată a urmăririi penale și desfășurarea perchezițiilor simultane la toate locațiile identificate (art. 125 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova), cu exploatarea informațiilor obținute de la membrii reținuți înainte ca aceștia să poată comunica cu restul grupului.

Situația III. În cazul cercetării unei infracțiuni se constată semnele săvârșirii de către o formațiune criminală.

Această situație este frecventă și prezintă o oportunitate investigativă imediată, care trebuie valorificată rapid. În urma examinării și analizei tabloului infracțional în momentul reținerii în flagrant se pot înainta versiunile criminalistice necesare pentru stabilirea tuturor circumstanțelor faptei criminale, se pot planifica acțiunile de urmărire penală și măsurile speciale de investigație ulterioare.

Versiunile prioritare vizează: structura de comandă de la care au primit ordinele persoanele reținute (versiune esențială pentru calificarea în temeiul art. 284 față de art. 46 alin. (3) din Codul penal al Republicii Moldova), posibilitatea alertării celorlalți membri înainte de intervenția organelor de urmărire penală, locațiile unde sunt păstrate bunurile și fondurile grupului, natura și amploarea activității infracționale anterioare. Tactica cheie este exploatarea imediată a elementului surpriză, prin corelarea informațiilor obținute de la persoanele reținute cu măsuri operative urgente: percheziții (art. 125 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova), monitorizarea comunicațiilor (art. 134¹) și monitorizarea conturilor bancare (art. 134²).

Distincția dintre cele trei situații tipice nu este doar taxonomică, având consecințe practice directe asupra urgențelor investigative și a alocării resurselor. În **Situația I**, urgența prioritară este transformarea datelor operative în probe admisibile înainte ca grupul să detecteze supravegherea și să modifice comportamentul. În **Situația II**, urgența prioritară este izolarea informațională a membrilor reținuți față de restul grupului, pentru a preveni alertarea acestuia. În **Situația III**, urgența prioritară este identificarea rapidă a altor membri ai grupului, cu desfășurarea simultană a acțiunilor de reținere, pentru a preveni distrugerea probelor. Planul de urmărire penală trebuie să reflecte explicit această urgență diferențiată, cu alocare corespunzătoare a resurselor.

despre posibile evenimente și/sau acțiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului. În: Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică. Chișinău, 2020, p. 17–23. ISBN 978-9975-56-783-1.

²⁴ Glavan B., Cușnir V. Investigații speciale moderne împotriva criminalității: fundamente, realități și perspectivă europeană. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 2025.

3.4. Principiile metodice de verificare a versiunilor criminalistice în cauzele privind grupurile criminale organizate.

Verificarea versiunilor este procesul prin care ipotezele formulate sunt supuse controlului prin activități de urmărire penală concrete, cu scopul de a le confirma sau infirma pe baza probelor administrate. În cauzele privind grupurile criminale organizate, doctrina criminalisticii consacră trei principii metodice fundamentale, a căror nerespectare este identificată în practica națională drept cauză a eșecului probatoriu:

▪ **Principiul verificării paralele.** Verificarea secvențială a versiunilor, mai întâi faptele materiale, ulterior structura grupului criminal organizat, este contraindicată în cauzele de criminalitate organizată, deoarece permite grupului să distrugă probe, să intimideze martori sau să-și reorganizeze activitatea în intervalul dintre fazele de verificare. Planul de urmărire penală trebuie să prevadă activități menite să verifice simultan toate versiunile plauzibile, indiferent de prioritatea lor aparentă.²⁵ Dosarul nr. 09-1-9316-14062017 (denumirea convențională *Machena*)²⁶ ilustrează consecințele verificării secvențiale: ancheta s-a concentrat succesiv pe faptele materiale (șantajul) și numai ulterior pe relația de subordonare dintre Varzari și liderul grupului, moment în care posibilitatea obținerii probelor concludente era deja semnificativ diminuată.

▪ **Principiul corelării probelor cu versiunile.** Fiecare acțiune de urmărire penală trebuie planificată în funcție de versiunile pe care urmează să le confirme sau să le infirme, nu în scop generic. O percheziție (art. 125–128 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova) trebuie să vizeze obținerea de probe concrete care să verifice o versiune precisă privind mecanismul financiar al grupului, locațiile de stocare a profitului infracțional sau identitatea membrilor nereținuți. D. Ostavciuc și Iu. Odagiu subliniază importanța obținerii, în cadrul cercetării la fața locului a unor materiale autentice pentru elaborarea unor versiuni fundamentate de urmărire penală.

Implementarea practică a principiului verificării paralele în dosarele care vizează grupuri criminale organizate este condiționată de disponibilitatea resurselor umane și tehnice necesare desfășurării simultane a mai multor linii de investigare. În practică, constrângerile de resurse conduc frecvent la verificarea secvențială, nu din cauza absenței metodologiei, ci din cauza acordării unei priorități forțate uneia dintre linii. Planul de urmărire penală trebuie să anticipeze această constrângere și să identifice, pentru fiecare versiune, acțiunile minime necesare verificării, care pot fi desfășurate cu resurse reduse față de acțiunile complementare ce aprofundează verificarea atunci când resursele sunt disponibile.

▪ **Principiul actualizării continue.** Pe măsură ce ancheta progresează și noi probe sunt administrate, versiunile inițiale trebuie revizuite, completate sau eliminate. Această abordare ciclică – versiune → verificare → actualizare → versiune revizuită → verificare → consolidare probatorie – este singura care permite gestionarea eficientă a complexității unui dosar privind grupul criminal organizat, în condițiile în care informațiile disponibile la debutul urmăririi penale sunt inevitabil incomplete și parțial eronate prin efectul dezinformării active practicate de grupuri criminale organizate sofisticate.

3.5. Algoritmul metodic integrat de înaintare și verificare a versiunilor

Pe baza analizei surselor doctrinare, a jurisprudenței naționale și a practicii, se propune un algoritm metodic integrat structurat în cinci etape corelate, ca sinteză originală a studiului:

²⁵ Jitariuc V., Rusu V. *Tratat de criminalistică. Partea a II-a: Tactica criminalistică*. București: Pro Universitaria, 2024.

²⁶ Curtea de Apel Chișinău, dosar nr. 1a-770/19. Disponibil: <https://instante.justice.md> [accesat 19.11.2025].

• **Etapa I. Identificarea situației tipice de urmărire penală.** La debutul urmăririi penale, ofițerul de investigații încadrează cazul concret în una din cele trei situații tipice expuse mai sus, evaluează credibilitatea și admisibilitatea procesuală a surselor de informații disponibile și stabilește urgența acțiunilor necesare în funcție de volatilitatea probelor identificate. Această etapă determină logica investigativă de bază: grup-faptă (Situația I), faptă-grup (Situația II) sau constatare-verificare (Situația III).

• **Etapa II. Elaborarea versiunilor generale și particulare.** Se formulează ipotezele privind existența și natura grupului criminal organizat (versiuni generale), urmate de elaborarea unor versiuni particulare structurate pe cele patru dimensiuni identificate: componența și structura grupului, activitatea infracțională, mecanismul financiar și conexiunile externe. Fiecare versiune particulară este corelată cu elementele constitutive ale art. 46 din Codul penal al Republicii Moldova pe care urmează să le dovedească, cu indicarea mijloacelor de probă anticipate și a acțiunilor de urmărire penală necesare.

• **Etapa III. Planificarea verificării paralele.** Se corelează fiecare versiune cu acțiunile de urmărire penală menite să o confirme sau infirme și se planifică desfășurarea simultană a perchezițiilor (art. 125 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova), a măsurilor speciale de investigație (art. 132¹–132⁸), a audierilor și a expertizelor. Se stabilesc prioritățile în funcție de volatilitatea probelor, cu identificarea acțiunilor urgente (care trebuie desfășurate în primele 24–72 ore) față de cele planificabile pe termen mediu.

Etapa a III-a conține un element de nouitate metodică față de practica curentă: propunerea de includere în planul de urmărire penală a unui *arbore decizional al versiunilor*, adică un instrument vizual care mapează relațiile de condiționare între versiuni și acțiunile de verificare corespunzătoare. Arborele decizional permite investigatorului să identifice rapid, pe baza rezultatelor acțiunilor deja desfășurate, ce versiuni au fost confirmate sau infirmate și ce acțiuni sunt necesare în etapa următoare. Acest instrument, recomandat de Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate în metodologia de analiză criminală rămâne nevalorificat în practica investigativă moldovenească și reprezintă o oportunitate imediată de îmbunătățire a calității planificării în dosarele aferente grupurilor criminale organizate complexe.

• **Etapa IV. Verificarea și actualizarea versiunilor.** Se desfășoară acțiunile planificate și se analizează probele obținute raportat la versiunile pe care trebuiau să le verifice. Versiunile infirmate se elimină cu motivarea probatorie corespunzătoare; versiunile confirmate parțial se aprofundează; noile date obținute generează versiuni derivate. Această etapă este iterativă și ciclică, nu liniară.

• **Etapa V – Consolidarea probatorie.** Se corelează toate probele obținute (materiale, digitale, financiare, declarative) pentru a construi un tablou probatoriu care să dovedească simultan infracțiunea-scop și elementele constitutive ale grupului criminal organizat, și anume stabilitatea, organizarea prealabilă și scopul comun prevăzute de art. 46 din Codul penal al Republicii Moldova. La această etapă se verifică dacă tabloul probatoriu este suficient pentru trimiterea în judecată cu calificarea grup criminal organizat sau dacă sunt necesare acțiuni suplimentare de urmărire penală.

Studii de caz ilustrative

○ Dosarul cu denumirea convențională *Uraniu 235* corespunde Situației II din clasificarea expusă mai sus. Descoperirea tentativei de contrabandă cu material nuclear a condus la identificarea primilor membri ai grupului. Versiunile inițiale formulate de organul de urmărire penală au vizat identitatea organizatorilor, structura de comandă și rețeaua de conexiuni transfrontaliere. Verificarea acestor versiuni a necesitat analiza probelor digitale obținute prin art. 134¹ din Codul de procedură penală al Republicii Moldova –

comunicații electronice interceptate și extrase din dispozitivele ridicate. Eșecul parțial al apărării de a exclude aceste probe a confirmat importanța documentării riguroase a lanțului custodiei probelor digitale încă din faza elaborării versiunilor privind posibilele contestații procedurale – o lecție metodică cu aplicabilitate generală în cauzele privind grupurile criminale organizate cu componentă digitală.

o **Dosarul nr. 09-1-9316-14062017** (denumirea convențională *Machena*) corespunde Situației I din clasificarea expusă mai sus: activitatea grupului criminal organizat era cercetată, se cunoșteau liderul Moscalciuc și unii membri activi. Versiunile trebuiau să acopere, conform algoritmului propus: (1) relația de subordonare dintre Varzari și lider (versiune particulară privind structura); (2) mecanismul fondului comun *obșceak* (versiune particulară privind mecanismul financiar); (3) rolul fiecărui participant în executarea faptelor de șantaj (versiune particulară privind activitatea infracțională). Eșecul parțial al acuzării în probarea art. 284 din Codul penal al Republicii Moldova indică o concentrare excesivă a versiunilor pe faptele materiale (șantajul) și o verificare insuficientă a versiunilor particulare privind structura grupului, tocmai dimensiunea care distinge calificarea în temeiul art. 284 față de calificarea mai puțin gravă în temeiul art. 46 alin. (3) din Codul penal al Republicii Moldova. Ambele studii de caz confirmă că aplicarea algoritmului metodic propus, în special respectarea principiului verificării paralele și a corelării acțiunilor de urmărire penală cu versiunile specifice, ar fi putut consolida semnificativ tabloul probatoriu privind structura organizatorică a grupului criminal organizat, reducând vulnerabilitățile identificate de instanțele de control judiciar.

3.6. Particularitățile versiunilor criminalistice în contextul standardelor internaționale

Standardele Europol în materia investigării grupului criminal organizat, reflectate în Evaluarea Amenințărilor din Criminalitatea Organizată la Nivelul Uniunii Europene (EU-SOCTA) 2025, subliniază că investigarea eficientă a criminalității organizate moderne caracterizată prin utilizarea intensivă a tehnologiei, prin dimensiunea transfrontalieră și prin capacitatea de adaptare rapidă la presiunea investigativă necesită o abordare proactivă bazată pe *intelligence*. Această abordare este fundamentată metodic exact prin tipul de versiuni generalizate și planificare paralelă propuse de prezentul studiu: investigatorul nu reacționează la infracțiuni deja comise, ci construiește versiuni privind activitatea viitoare a grupului și planifică acțiunile care vor permite surprinderea acestuia în flagrant.

Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, în manualul de analiză criminală descrie elaborarea versiunilor privind structura grupului criminal organizat ca un proces sistematic de construire a ipotezelor bazate pe analiza de rețele sociale, analiza financiară și analiza comportamentală a membrilor. Integrarea acestor instrumente analitice în metodică de elaborare a versiunilor criminalistice recomandate de Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate ca standarde de investigare a criminalității organizate reprezintă o direcție de dezvoltare a practicii investigative moldovenești, care rămâne în prezent la un nivel preponderent empiric, fără o metodologie standardizată.

Un aspect metodic specific versiunilor în cauzele privind grupurile criminale organizate cu componentă digitală frecvente în practica contemporană, date fiind comunicațiile criptate și tranzacțiile cu criptomonede utilizate de grupurile sofisticate, este necesitatea elaborării versiunilor privind *lanțul de custodie al probelor digitale* încă din faza inițială a urmăririi penale. Apărarea în dosarele privind grupurile criminale organizate contestă sistematic admisibilitatea probelor digitale prin invocarea viciilor de procedură în colectarea și conservarea acestora. Versiunea criminalistică privind posibilele contestații procedu-

rare, elaborată anticipat cu identificarea riscurilor de inadmisibilitate și a măsurilor de prevenire este un instrument metodic preventiv, care trebuie inclus sistematic în planul de urmărire penală în cauzele cu componentă digitală semnificativă.

Versiunile privind structura financiară a grupului criminal organizat aferent fondului comun, fluxurile de distribuire a profitului, structurile-paravan beneficiază de un instrument procesual specific: art. 134² din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, care permite monitorizarea operațiunilor financiare în cadrul urmăririi penale. Elaborarea versiunilor financiare trebuie să preceadă solicitarea acestei măsuri speciale de investigație, întrucât instanța autorizează monitorizarea financiară numai în raport cu o versiune bine fundamentată privind activitatea financiară a grupului, nu și în scop exploratoriu generic.

Lucrarea lui D. Ostavciuc și C. Rusnac privind asistența criminalistică internațională în investigarea grupul criminal organizat relevă că cooperarea judiciară internațională generează versiuni criminalistice proprii, ipoteze privind dimensiunea transfrontalieră a activității grupului, rețelele de conexiuni externe și fluxurile financiare internaționale, care trebuie integrate în algoritmul investigativ național. Această dimensiune internațională a versiunilor criminalistice este insuficient cercetată în doctrina moldovenească și reprezintă o lacună metodică cu consecințe practice directe în cauzele privind grupurile criminale organizate cu element transfrontalier, frecvente în investigațiile instituțiilor de aplicare a legii.

4. CONCLUZII.

Prezentul studiu a demonstrat că versiunile criminalistice în cauzele privind grupurile criminale organizate prezintă particularități calitative distincte față de cele din cauzele individuale, determinate de conspirativitatea grupului, de dubla dimensiune probatorie (fapta și structura), de volatilitatea probelor și de multiplicitatea participanților cu roluri diferențiate. Aceste particularități impun o metodică specializată, care nu poate fi derivată mecanic din teoria generală a versiunilor criminalistice, ci necesită adaptări specifice la realitatea investigativă a criminalității organizate.

Cele trei situații tipice de urmărire penală aferente activității grupului cercetat (logică grup-faptă), fapta descoperită ce indică grupul (logică faptă-grup) și semnele unui grup constatate la cercetarea unei infracțiuni constituie de fapt fundamentul taxonomic al elaborării versiunilor, determinând logic și ierarhia versiunilor prioritare. Fiecare situație impune versiuni și tactici de verificare diferențiate, adaptate în timp real pe măsură ce ancheta progresează și noi date devin disponibile.

Principiul verificării paralele a versiunilor — în contrast cu verificarea secvențială frecvent întâlnită în practica națională și identificată în jurisprudență ca factor al eșecului probatoriu — este condiția metodică necesară pentru depășirea obstacolelor specifice dosarelor privind grupurile criminale organizate. Coroborat cu utilizarea măsurilor speciale de investigație prevăzute de art. 132¹–132⁸ și art. 134¹–134⁵ din Codul de procedură penală al Republicii Moldova și cu analiza probelor digitale, financiare și materiale, principiul verificării paralele constituie nucleul algoritmului metodic propus.

Studiul aduce o contribuție metodologică la nivelul criminalisticii aplicate din R. Moldova: propune sistematizarea versiunilor criminalistice specifice cauzelor privind grupurile criminale organizate, corelând cadrul doctrinar național cu practica investigativă identificată în jurisprudență și cu standardele internaționale de investigare a criminalității organizate. Rezultatele studiului pot constitui acel punct de plecare pentru elaborarea unui ghid metodic actualizat, dedicat planificării urmăririi penale în cauzele privind grupurile criminale organizate.

Din perspectivă comparativă, abordarea propusă este convergentă cu standardele de investigare a criminalității organizate promovate de Europol și Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, care recomandă planificarea investigativă bazată pe *intelligence* și verificarea paralelă a ipotezelor ca elemente esențiale ale investigării proactive a grupului criminal organizat. Spre deosebire de modelele reactive orientate spre documentarea post-factum a infracțiunilor deja comise, modelul propus integrează versiunile criminalistice într-un ciclu investigativ proactiv, compatibil cu cerințele combaterii criminalității organizate moderne.

Analiza dosarelor cu denumirile convenționale *Machena* și *Uraniu 235* confirmă că deficiențele de elaborare a versiunilor particulare privind structura grupului criminal organizat și verificarea secvențială reprezintă cauze concrete și identificabile ale eșecului probatoriu. Algoritmul metodic integrat în cinci etape propus oferă un instrument practic aplicabil de organele de urmărire penală și procurori, compatibil cu: cadrul procesual existent, principiul egalității armelor în procesul penal²⁷, standardele internaționale Europol și ale Oficiului Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate. Implementarea sa necesită formarea specializată a investigatorilor, dar nu implică modificări legislative, ceea ce îl face direct aplicabil în practica investigativă actuală.

BIBLIOGRAFIE**BIBLIOGRAPHY**

- Belkin R. *Criminalistica: probleme, tendințe, perspective*. Moscova: Iuridiceskaia Literatura, 1988. 304 p.
- Baza de date a hotărârilor judecătorești din Republica Moldova, 2015–2025. Disponibil: <https://instante.justice.md> [accesat 15.11.2025].
- Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 07.05.2003, nr. 104–110, art. 447.
- Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.04.2009, nr. 72–74, art. 195.
- Curtea de Apel Bălți, dosar nr. 09-1-9316-14062017 (denumirea convențională *Machena*). Disponibil: <https://instante.justice.md> [accesat 15.11.2025].
- Cușnir V. Reflecții privind regimul juridic al măsurilor speciale de investigații pentru colectarea de informații despre posibile evenimente și/sau acțiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului. În: *Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică*. Chișinău, 2020, p. 17–23. ISBN 978-9975-56-783-1.
- Europol. *European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment (EU-SOCTA) 2025*. Hague: Europol, 2025. Disponibil: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EU-SOCTA-2025.pdf> [accesat 10.11.2025].
- Gheorghiuță M. *Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования*. Monografie. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 1998.
- Gheorghiuță M. *Tratat de metodică criminalistică*. Chișinău: CEP USM, 2015. 648 p.
- Glavan B., Cușnir V. *Investigații speciale moderne împotriva criminalității: fundamente, realități și perspectivă europeană*. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, 2025.
- Golubenco Gh. *Criminalistica. Obiect. Sistem. Istorie. Studiu monografic*. Chișinău: FEP Tipografia Centrală, 2008. 248 p.

²⁷ Nastas A. Principiul contradictorialității și egalității armelor în procesul penal. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, nr. 1 (52), Chișinău, 2020, p. 258–282.

- Gropa M. Investigarea infracțiunilor de criminalitate organizată. Teză de doctor în drept. Chișinău: Universitatea de Studii Europene din Moldova, 2024. Disponibil: <https://anacec.md/files/Gropa-teza.pdf> [accesat 15.11.2025].
- Jitariuc V., Rusu V. Tratat de criminalistică. Partea I: Noțiuni generale. Tehnica criminalistică. București: Pro Universitaria, 2023. ISBN 978-606-26-1769-1.
- Jitariuc V., Rusu V. Tratat de criminalistică. Partea a II-a: Tactica criminalistică. București: Pro Universitaria, 2024.
- Legea Republicii Moldova nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 08.06.2012, nr. 113-118, art. 373.
- Nastas A. Principiul contradictorialității și egalității armelor în procesul penal. În: Revista Institutului Național al Justiției, nr. 1 (52), Chișinău, 2020, p. 258-282.
- Nastas A., Cernomoreț S. Criminologie: Tratat. București: ProUniversitaria, 2024. 366 p. ISBN 978-606-26-1562-8.
- Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (UNODC). Criminal Intelligence – Manual for Analysts. Vienna: UNODC, 2011. 147 p. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/organized-crime/Law-Enforcement/Criminal_Intelligence_for_Analysts.pdf [accesat 15.11.2025].
- Osoianu T., Ostavciuc D. Urmărirea penală. Chișinău: Cartea Militară, 2021.
- Ostavciuc D., Odagiu Iu. Cercetarea infracțiunilor din materia crimei organizate: Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală. Chișinău: Cartea Militară, 2020. 92 p. ISBN 978-9975-3364-8-2.
- Ostavciuc D., Rusnac A. Forensic assistance in investigation of crimes committed by organised criminal groups. În: Social & Legal Studies, 2021, Vol. 4, Nr. 1, p. 110-115. DOI: 10.32518/2617-4162-2021-1-110-115.
- Stancu Em. Tratat de criminalistică. Ediția a IV-a. București: Universul Juridic, 2008. 864 p.